

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Pavli Fvschi Episcopi Sarnensis De Visitatione Et
Regimine Ecclesiarvm. Libri Dvo**

Fusco, Paolo

Romae, 1616

De Reliquiis Sanctorvm, Ipsarvm Veneratione, & Visitatione. Cap.
Octavvm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61768](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61768)

58 DE VISIT. ET REGIM. ECCL.
DE RELIQUIIS SANCTORVM, IPSARVM
Veneratione, & Visitatione.

C A P. O C T A V V M.

S V M M A R I V M.

- 1 **H**omo est compositus ex duplici substantia.
- 2 Adorationis tres sunt species, et quae, nu. 5. & 6.
- 3 Latria cultus est triplex.
- 4 Latria cui debeat.
- 6 Papa qui cultus debetur.
- 7 Deus quare voluit sanctos suos honorari.
- 8 Reliquia sanctorum sunt veneranda ex antiquissima institutione, num. 9.
- 10 Theodosij Imperatoris humilitas in ueneratione reliquiarum.
- 11 Sanctum uenerari cum non sit prohibitum est.
- 12 Corpora sanctorum an liceat transferri.
- 13 Reliquias portare supra an liceat.
- 14 Episcopus uisitans reliquias de quibus inquirat.

CVM frequentius in ecclesijs maxime cathedralibus reliquiae repositae sint, sub quibus etiam ad honorem Dei ipse ecclesiae dedicatae sunt. Ideo ne in ipsarum cultu aliquis abusus oriatur, breuiter videndum est, ad quae episcopus uisitans diligens esse debeat, sed primo aliqua ad cognitionem & instructionem praemittenda sunt: Illudque ante omnia, quod recenset lib. 4. Damascen. quod homo ex duplici substantia compositus est, intellectuali, & sensibili, quod et Apost. 2. ad Cor. 4. quem refert Mar. Nauar. 1. praef. sui Man. numero septimo, versic. 4. dicit hominem interiore parem intellectuam, & sic principalem, hominem vero exteriorem partem sensitivam ex Tho. sup. eod. 4. c. declarate sic duplicem offerimus Deo in ecclesia, adorationem, spiritualem, & tempo-

ralem, seu corporalem, prima consistit in interiori mentis deuotione, secunda in corporis humiliatione, & genuflexione prostratione, & alijs signis. dom. Card. de Tur. Cre. in sum. eod. lib. 1. c. 35. circa finem. † Item Adorationis tres sunt species, latria, graece, latine cultus, Deo debitus, vel exhibitus, seu voluntas impendendi Deo cultum diuinum, & debitum, qui nulli alio debetur, idem dom. Card. de consecr. dist. 3. cap. venerabiles. de quo Apostol. in sua prior. ad Thimot. cap. 1. Soli Deo honor, & gloria. & Isai. cap. 42. in persona domini honorem meum nemini dabo namque adoramus Deum diligendo ipsum super omnia, credendo in eum, sacrificia illi offerendo, & super omnia reuerentiam. Archid. eod. cap. venerabiles. Qui etiam cultus. † Est triplex, cordis, oris, & operis. cordis dicitur interior, cum toto

toto affectu, & studio, & plus est,
 quā adoratio, & requirit tria, fidē, spēs
 & charitatē secundū Aug. in Enchy-
 oris dicitur vocalis cōfessio, & pro-
 fessio Maiestatis Diuinæ, quā fideles
 facimus frequenter, orādo, laudādo,
 & psallēdo: Apost. ad Rom. 10. prope
 est verbū in ore tuo, & in corde tuo;
 corde credit ad iustitiā, ore autē cō-
 fessio fit ad salutē: operis dicit, cum
 quis opere recognoscēs, dicit. Tu so-
 lus Domin⁹, ex parte nostra genufle-
 xione, & prostratione. Isai. cap. 45.
 Mich. c. 6. curuabo genu Deo excel-
 so. ad Eph. c. 3. flecto genua mea ad
 patrē domini nostri Iesu Christi: (de
 quo infra eod. lib. c. 20. n. 8. & 9.) tan-
 tū Deo debito ipso cultu. vt sup. Au-
 gust. lib. 10. de ciuit. Dei. c. 13. S. Tho.
 4 cōtra gētes. lib. 3. c. 10. † & hæc latria
 adoratio debetur etiā hostiæ rite cō-
 secratæ, carni Christi, humanitati
 Christi, vt verbo vnitæ, cruci Christi,
 in quantū repræsentat figurā Christi
 extensi in ipsa cruce, B. to. 3. part. q.
 25. ar. 4. optime Florent. in 3. tit. 12.
 c. 9. §. 5. vnde versus.

*Effigiem Christi cum transis pro-
nus adora.*

*Non tamen effigiem, sed quod desi-
gnat honora.*

Et sic omnibus alijs mysterijs passio-
 nis eiusdem domini nostri Iesu Chri-
 sti: toti Trinitati vnica adoratione,
 quia vnitatem in Trinitate, & Trini-
 tatem in vnitatem veneramur. Atha-
 nas. in symb. de san. Trini. † Secunda
 5 species dicitur dulia, seruitus conue-
 niens creaturis, qua sanctos venera-
 mur, latria debetur domino, dulia
 seruo, latria, qua Christū veneramur,
 dulia mundū. gl. de conf. dist. 3. c. per
 latū. Archid. eod. c. venerabiles. &

not. in c. licet tam de fer. exhibetur
 creaturæ ex eo, q̄ participat diuinā
 dignitatē, potentiā, sapientiā, vel bo-
 nitatem, licet dulia possit etiam capi
 tribus modis, proprie, communiter,
 & communissime. hoc est generali-
 ter, & generalissime dom. Card. Ara-
 cæl. de præcept. diu. c. 7. alia glo. ad
 primum. in cap. 2. in verb. in deuotio-
 nis de offic. ord. lib. 6. † Tertia dicitur
 hypdulia, potissima pars, & spe-
 ties duliæ, & maior cultus conue-
 niens creaturis, ex vnione ad Deū, quæ
 debetur gloriosæ Virgini, vt Christi
 matri, licet ratione sui debeatur du-
 lia, hancq. hyperduliæ venerationē
 nonnulli sanctissimo domino no-
 stro Papæ tribuunt, cui omnes fideles
 prosternuntur ad pedū oscula, non
 ratione sacritatis personalis, sed quia
 est vicarius Christi in terris: & exin-
 de dicit idem dom. Car. eod. c. 7. fa-
 ctum esse quod portat crucē in san-
 dalijs offerens alijs osculandā, tāquā
 gerēs locū crucifixi, & cui superbissi-
 mi tyrāni diademate deposito ad pe-
 des osculādos se inclināt: in quo di-
 uina maiestas crucifixi clarescit, fra-
 ter Christoph. a c. font. in tra. defens.
 fid. c. 11. & ipse sūmus Pōtifex offert
 libēter, vt ea humilitate cūcti a se be-
 nedicāt. (hocq. maxime prædicamus
 de Beatissimo Papa nostro Domino
 Gregorio XIII. Pōtifice maximo, cu-
 ius rei nos ipsi testes sumus, quā an-
 no 1577. dū ecclesiæ Rauellēsi præ-
 sideremus, pro negocijs ecclesiæ ad
 Urbē applicantes, pluries sanctissi-
 mos eius pedes osculati sumus, cum
 maxima ipsius Pōtificis humanitate,
 & hilaritate, cui Deus vitā cōcedens
 oēm tribuat felicitatē, & iterū hoc an-
 no 1581. & prædicta patēt per
 domi.

- Dom. Pauin. 2. p. q. 10. nu. 112. cum
 seq. de visit. Dom. Card. Hosii. in lib.
 7 Confess. c. 18. fol. 384. † Voluit. enim
 Deus omnipotens, sanctos suos a no-
 bis, & rogari, & venerari. qui per fidē
 vicerūt regna, operati sunt iustitiam,
 & adepti sunt repromissiones, ad
 Hebr. capitulo vndecimo, & hoc ex
 triplici causa, propter nostram ino-
 piam, & propter Dei reuerentiam,
 & propter ipsorum sanctorum glo-
 riam, & honorem. S. Thom. 2. 2.
 quæst. 85. ar. 4. Bonau. in 4. dist. 45. qui
 in suis reliquiis, & vestibus veneran-
 tur, ex quo carnibus nunc sanctis ip-
 sæ vestes adhæserunt. August. de Ci-
 8 uit. Dei. lib. 1. † Vnde inquit sancta
 synod. Triden. sess. 25. de Inuo. vene.
 & reliq. sanct. & sacr. imag. post prin.
 sanctorum quoq. martyrum, & alio-
 rum cum Christo viuentium sancta
 corpora, quæ viua mēbra fuerūt Chri-
 sti, & templum Spiritus sancti, ab ip-
 so ad æternam vitam, suscitanda, &
 glorificāda, a fidelibus venerāda sūt:
 nāq. per ipsa a Deo multa beneficia
 hominibus præstantur. sunt enim ipsi
 proptuaria Dei, & pura Christi, habi-
 9 tacula, Spiritus sancti immaculata spe-
 cula in Conc. 2. Nicæno. 3. sess. † nec
 est nouum institutū, sanctorū reliquias
 venerari, sed antiquissima consuetu-
 dine ecclesiæ firmatū, vti demonstrat.
 Dom. Card. Hosius de spe, & orat. c.
 58. fol. 397. adducens multorum pa-
 trum documenta, & plura Canis. 1. p.
 de char. fol. 119. cum seq. quia ex anti-
 quissimo tempore id legimus, & pie,
 ac religiose sancitum. Vnde dicitur,
 & ipsum Deam conuenienter hono-
 rare Reliquias suorum Martyrum,
 cum in eorum præsentia miracula fa-
 10 cit. Flor. in 3. tit. 12. c. 9. † De multis
 antiquis Imperatoribus legitur, vt de
 Theodosio Christianissimo Impera-
 tore, cum esset ipse initurus, prælium
 contra Eugenium, ante Reliquias A-
 postolorum, & Martyrum circuiuit,
 & cilicio iacuit prostratus in terra, fi-
 dum auxilium poscendo a Deo, san-
 ctorum intercessione, vti in histor. ec-
 cles. c. 32. lib. 3. scribitur, & meminit
 D. Card. Aracel. de præcept. diu. c. 8
 & dom. Card. Hosii. vbi supra, & de
 ciuitate Neapolitana multoties libe-
 rata a Barbaris ex veneratione reli-
 quarum gloriosi Martyris Ianuarij,
 refert Thom. Elyf. se legisse in croni-
 cis, in suo clyp. q. 27. art. 6. in fin. ad
 quod infinita possint duci exempla.
 (sufficit vnum nunc Patriæ nostræ,
 & ecclesiæ Rauellen. supra quingen-
 tos annos defensæ a bellis, & pestibus
 Dei auxilio intercessione deuotissi-
 mi martyris sancti Pantaleonis, cuius
 sanguinem in abūdantia pro Christi
 fide sparsum colimus: ac mirificæ vir-
 ginis, & martyris B. Barbaræ, cuius
 etiam præciosum caput pro sui crea-
 toris amore decollatum honorifice
 veneratur, vbi percussio facta ab im-
 pio patre Dioscoro proprii languis
 oblito adhuc miraculose appa-
 11 ret.) † idq. sciendum est prohibitum
 esse reliquias alicuius pro sancto ve-
 nerari, cum non fuerit. Authoritas
 enim Rom. Pontificis requiritur, vt
 quem sanctum canonizet. c. ex eo. de
 reliq. & ven. sanct. Abb. in c. 1. eo. tit.
 quem Deus. optimus maximus non
 permittit in hoc fallere. Couarr. var.
 resol. lib. 1. cap. 10. nu. 13. inquit enim
 Innocent. iij. in dicto capitulo cum
 ex eo reliquias inuentas de nouo ne-
 mo publice venerari præsumat, nisi
 prius authoritate Romani Pontificis
 fuerint

fuerint approbatae, & extat decisio eius. Conc. Trid. eo. tit. 8. hæc vt fidelius: vbi decernitur nouas reliquias non esse admittendas, nisi episcopo recognoscente, & approbante, qui iudicabit, quid obseruandum adhibitis theologis, & piis viris. In secreto tñ potest quis aliquem venerari pro sancto. quamuis adhuc non canonizato. Doct. in sum. in verb. colere, & verb. Reliquiæ, quæ autem requirantur ad canonizationem sanctorum, aut quo modo, & de quibus inquirendum, est

12 bonagl. in c. vnico. eo. tit. lib. 6. † Item cum vni loco sunt destinatæ reliquie, ad alium transferri nequeunt in scio episcopo per c. corpora. de consecr. dist. 1. inde dicit ibi Archid. sacrilegiū committere, si quis reliquias sanctorum furetur, nisi a sarracenis furentur, apud quos debito honore non habentur, cum licentia tamen episcopi, vel eius, cui ecclesia commissa est, potest quis aliquam particulam reliquie sanctæ habere, sine nota sacrilegi per eundem tex. & alium clarū in c. quisquis, 8. si quis domum. 17. q. 4. pœna enim est, quādo furtiue, quis accipit, per verbum abstulerit, nō qñ de licentia, & ad finem, vt maior honor fiat ipsi sancto, cum in pluribus locis memoria eius martyrii pro Christi fide, celebratur, & veneratur, vel si concedantur pro consecratione ecclesiæ, vel altaris, sine quibus non fit. c. placuit. c. de fabrica, de consec. dist. 1. Gul. in rat. lib. 1. c. 7. nu. 23. (& sic determinauimus, hoc ann. 1579 de mense Augusti Neapoli, cum multis theologis, & doctoribus in facto occurrente contra vnam opinionē cuiusdam magni viri, qui in alio dicto

13 firmabat.) † An autem reliquias san-

ctorum portare super liceat: ex deuotione permittit S. Tho. 2. 2. q. 96. art. vlt. Flor. in 3. tit. 12. c. 8. Nauar. in suo Man. c. 11. nu. 35. vers. 25. sed tamen periculosa res est, propter fragilē naturam, & pronam ad peccandum, c. omnis ætas. 1. q. 1. gloss. in extrauag. ad conditorē, in verb. licet D. Io. 22. 20. q. 3. c. procliuus c. alma mater, cū gl. in prin. de sent. excom. li. 6. ibi propter perniciem, & facilitatem hominum ad peccandum. Vt cum animi sit reliquias portando venerari, peccando sit illas dehonestari, & iniuriā ferre, nisi quis se cognoscat fortem, in tentationibus, eccles. c. 31. quis est hic, & laudabimus eum. † In ipsis igitur visitandis debet episcopus diligenter, pie, & deuote inquirendo procedere cum luminaribus, reuerenterque, primum, si caute, & honorifice custodiantur, & conseruentur, scribaturque in inuentario ecclesiæ, pro earum futura, & perpetua memoria. & cum ostendantur populo, nō extra capsā, iuxta præallegatum decretum Innocentij iij. in d. c. cum ex eo, sed cum deuotione, & luminaribus, & debitis temporibus, & horis sacerdote saltē imbuto superpellicio, & stola, videatque in quo loco seruentur in quibus vasculis, ac mundis, & cum clauibus bene firmatis, fidisque personis ipsis consignandis, nec tam frequenter monstrantur, ne faciliter aliquis questus adsit, sed caueatur, vt in totum omnis spes alicuius turpis lucri abijciatur, quod expræsse prohibet text. Concil. eod. tit. 8. omnis potro, is autē in hac materia dicitur turpis questus, vt scribit Nauar. in Man. c. 17. n. 169. in si. qui quæritur ex venditione, locatione, traditione, vel ostensione reli-

reliquiarum, & aliorum sacrorum, cum pacto, vel sine principali ob id aliquid recipiendi, non tamen principaliter ob honorem, & reuerentiã eorum sanctorum, quod ad alia similia extenditur, & quod reliquiæ sint certæ, nec nouæ ponantur. eod. conf. §. nec nouas. supr. nu. 1. etsi dubium quid extiterit ad Metropolitanam Synodum deducatur, ita tamen, vt nihil nouum, aut inusitatum in ecclesia decernatur, in consulto Romano Pontifice. §. quod si: etsi extant scripturæ de ipsis reuideantur, & ipsæ reliquiæ possint cognosci inter se, præcipiatq. sub grauissima pœna, ne quis venales eas exponat. d. c. ex consulto seu falsis figmentis decipiantur accedentes ad ecclesiam: sicuti annis præteritis occasione lucri plerumq. fieri audiuius, (quorum debita fuit accepta pœna) Flor. eod. c. 8. sed ea episcopus diligentia vtatur, vt nihil inor-

dinatum, aut præpostere, aut tumultuarie accommodatum, nihil prophænum, nihilq. inhonestum appareat. §. postremo, docendo populum vtilem esse reliquiarum venerationem, cum nobis futuram resurrectionem promittant, & spes nostra in futuram corporis glorificationem erigatur. in Conc. prouint. Colo. fol. 259. hortando omnes ad debitam reuerentiã, sicuti, & antiqui Imperatores sanxerunt in l. nemo, la. 2. C. de sacr. sanct. eccl. ne homines abutantur, tanquam ad commestationes, & ebrietates accedentes, §. omnis porro, eod. decr. Con. Trid. sic enim ipsi sancti quorũ reliquias deuotissime veneramus, a Deo pro nobis intercedunt vitam æternam, quam concedere dignetur ipse misericors Deus per sanctissimam passionem vnigeniti filij sui Domini nostri Iesu Christi. Amen.

DE IMAGINIBVS SACRIS,

Ipsarumq; cultu & visitatione.

CAP. NONVM.

SUMMARIVM.

1	Mago differt a statua.	lectiones.
2	Imagines quare fuerunt inuenta.	7 Pictores, & Sculptores de quibus sunt aduertendi.
3	Imagines de nouo ponenda primum debent ab episcopo cognosci: & bene dici.	8 Imagines frangens an sit hæreticus, & qua pœna puniatur.
4	Imagines sanctorum quare venerentur.	9 Anathema est negans imagines adorari.
5	Imagines sunt adoranda veneratione dulcia.	10 Episcopus visitans imagines in ecclesiis, quæ instruere populum & car. num. 11.
6	Imagines, & picture sunt laicorum.	

POST